

KIRSTI HAKOLA

SALATUT SANAT

TOSITARINOITA KOHTALON
OIKUISTA

SALATUT SANAT

Tämä kirja on omistettu junaturmassa vuonna 1957
menehtyneille isovanhemmilleni Bruno ja Ester Hakolalle
sekä liikenneonnettomuudessa vuonna 1977
menehtyneelle isälleni Keijo Hakolalle.

Kirjoittamisen riemusta kiitän sydämeni pohjasta kaikkia
läheisiäni.

KIRSTI HAKOLA

SALATUT SANAT

Tositarinoita kohtalon oikuista

© 2025 Kirsti Hakola

Kansi: Riikka Sundberg ©, Hanko

Kustantaja: BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9589-7

SISÄLLYSLUETTELO

7	Neljäs ihana nainen
15	Sinitukkainen siivooja parvekkeella
28	Taas on yöllä käyty varkaissa
44	Traktori
55	Tytöt ja tekoäly
73	Perjantai ja 26 kuollutta
87	Joulukirkko
101	Klassinen konferenssipano
113	Salatut sanat
125	Nauvon naapurit
137	Zaida, älä tuu!
145	Konjakkia Helmille
154	Kirjoituskurssin häpeä
164	Maksasyöpä
176	Saariselän saalis
190	Puhu mulle Mummi
199	Aivosumua
210	Rupikonnia ja myrkkysammakko

NELJÄS IHANA NAINEN

Alunperin oletin, että Erik oli kutsunut minut päivittämään hänen jo kauan sitten yhdessä laatimaamme testamenttia. Samalla juhlistaisimme hänen 82-vuotissyntymäpäiväänsä Tapiolassa Erikin komeassa kattohuoneistossa merimaisemia ihaillen ja Tallinnaan tähyillen.

Minulla kainalossa tuliaisina maltillisen väriset, tietysti itse neulotut villasukat ja lämpimäisenä juuri leipomani pullalenti, rusinoilla tottakai. Olin yhtäkkiä saanut leipomisinspiraation ja ajattelin yllättää.

Sieluni silmin näin Erikin tulevan minua vastaan eteisessä, tummansinisessä kaksirivisessä mittatilauspuvussa, taskukello liivin napista pilkottaen, tietysti kultaa. Huolella leikatut hiukset viivasuoralle jakaukselle kammattuina, viikset suittuina ja Bossin tuotteet tuoksuvina juttelisimme ensin pinnallisesti viimeaikaiset terveystiedot, sitten hämmästelisimme poikkeuksellisia sääilmiöitä - jotka oikeastaan eivät olleet kovin poikkeuksellisia, enemmän tavanomaisia - ja sivuuttaisimme sujuvasti hallituksen aina yhä järjettömämmiksi käyneitä päätöksiä. Taustalla soisi Chopinin etydejä tai pauhaisi Maria Callas. Erikin vierellä hymyilisi hänen pitkäaikainen ja elegantti naisystävänsä Karin, joka tarjoilisi meille tervetuliaismaljat antiikkisista

kristallilaseista. Sitten siirtyisimme kauniisti katetun rokokoopöydän ääreen, kahvit ruokeakukkaisesta Myrna-kahvikalustosta, sokeripalat pihdeillä noukittavissa ja kahvikermana aito kerma, ei tietenkään rasvatonta maitoa. Vaaleanpunaisia Bebe-leivoksia, pikkuleipiä ja nyt lisänä yllätys, pullapitko, kauniisti siivutettuna. Servietit ruusukkeiksi taiteltuina. Kaikki viimeisteltyä ja kaunista.

Kaikki sujui kuten oli niin monasti näinä vuosikymmeninä aiemminkin, tyylikkäästi ja arvokkaasti, leppoisasti ja sivistyneesti. Näin juuri, näin aluksi kaikki sujuikin.

Erik oli saksalaista sukujuurta, menestyneen tehtaanomistajan nuorin poika, nyt jo vuosia leskimies, kahden pojan isä ja viiden lapsenlapsen vaari. Naapurini edellisestä elämästäni. Kaikki oli näinä päivinä todella toisin verrattuna tutustumisemme aikaan, yli 50 vuotta sitten. Maailma oli toinen - tottakai se oli, näin kuului ajan kulkea.

Odotin kahvipöydässä jo pikkuhiljaa Erikin kohteliaita ja vähäsanaisia testamenttiin liittyviä tiedusteluja, hienostunutta siirtymistä testamenttioikeudellisten kysymysten pariin. Turhaan odotin. En ollut tajuta mitä sain kuulla, mitä mies oli kaikki vuodet kätkenyt sydämeensä.

Hätkähdin ja ihmettelin, miten olisi sopivaa ja huomaavaista reagoida, kun näin Erikin poskilla kyyneleet. Ei tällaista pitänyt tapahtua, tämä poikkesi täysin kaikesta. En ollut koskaan aiemmin nähnyt Erikin kyyneleitä. En, vaikka olimme yhdessä tehneet surutyötä Erikin vaimon yllättävän poismenon jälkeen. En, vaikka olimme yhdessä surreet Erikin pojan syövän etenemistä. En, vaikka olin itse usein ja vuolaasti kyynelehtinyt. Näin Karinin sivelevän ryppyisellä kädellä Erikin ristissä olevia, yhtä ryppyisiä käsiä. Tottuneesti ja lämpimästi hän sen teki. Karin tiesi mitä tuleman piti.

Näitä kyyneleitä vartenko Erik oli halunnut minut paikalle, vain minut? Muita ei ollut kutsuttu. Piinallisia nyhkytyksen hetkiä. Sitten Erik alkoi puhua, avasi elämänsä tragedian. En olisi halunnut mitään sellaista kuulla, en tietää, en uskoa.

Elän vakioharhassa, että kirjoittamalla unohdan ja saan painaa muistot pois mielestäni, pois kokonaan olemasta, pois pois. Muka muistot katoaisivat, ikiajoiksi ja unohtuisivat. Mutta eihän näin tietenkään tapahdu, tyhmää harhaa kirjoittelu. Mustat muistot luikertelevat koloistaan päivänvaloon, ponnahtelevat pinnalle ja pesiytyvät uusiin muistin lokeroihin. Aloittavat uuden elämän virkistyneinä ja värittyneinä.

Erik kertoi äidistään ja itsestään, lapsuudestaan, äidin kuolemasta ja omasta osuudestaan siihen. Ellen olisi

tuntenut Erikiä jo yli 50 vuotta, en olisi uskonut, luullut vanhuuden höperehtimiseksi. Mutta nyt uskoin ja edelleen uskon joka sanan. Niistä tähän kirjoitan vain muutaman, haluan säästää itseäni.

Äiti oli ollut hirviö. Erikin isoveljen perhe oli pitänyt häntä mukavana pullan tuoksuisena mummona, joka lauleskellen leipoi tupansa, oikeammin kartanonsa keittiössä herkullisia pullapitkoja ja korvapuusteja. Huudahtelivat aina kylään tullessaan, miten ihana tunnelma ja pullan tuoksu leijailivat jo ovella vastaan. Silloin kai leijailikin. Eivät he mitään tienneet.

Toista oli, kun äiti ja Erik olivat kahden. Ja he olivat paljon kahden. Päivisin aina, koska Erik oli pahnan pohjimmainen, ei vielä koulussa, isovelji muuttanut pois kotoa ja isä vietti lähes kaiken ajan tehtaallaan. Äidin leipomat pullapitkot ja Erikin muistot liittyivät yhteen.

Äidillä oli ollut tapana lukita Erik pimeään komeroon tai kylmään kellariin tuntikausiksi, antaa olla siellä, itkeä ja huutaa apua omassa, pienen lapsen yksinäisyydessä. Tai sitten äiti oli nostanut hänet saunan vesipataan, jossa oli joko jääkylmää vettä tai jonka alle äiti sytytti tulen ja antoi Erikin olla padassa, kunnes iho muuttui kirkkaan punaiseksi ja alkoi tulla palohaavoille. Äiti oli lyönyt ja potkinut, hakannut haloilla jalkapohjiin, sitonut tuoliin.

Kaikkea muutakin sadistista mitä hän vain oli keksinyt, mistä ei ollut jäänyt jälkiä näkyviin.

Eivät Erikin kyyneleet loppuneet, vanhus jatkoi muistoja. Hän oli toistuvasti anellut äitiä kertomaan, miksi tämä kohteli häntä niin julmasti, kun hän ei itse tiennyt mitään sopimatonta tai kiellettyä tehneensä. Väärin syntynyt, sinun ei olisi koskaan pitänyt syntyä. Ei äiti ollut häntä koskaan halunnut, vahingossa tullut raskaaksi isän väkivallan seurauksena. Näin kuuluivat äidin niukat ja kovat tuiskaukset.

Muutaman kerran Erik oli pikkupoikana karannut kotoa, mutta aina hänet oli helposti löydetty. Iskut olivat vain koventuneet. Kidutus oli loppunut vasta, kun onnekseen Erik oli myöhemmin kouluikässä päässyt sisäoppilaitokseen.

Eivät muistot siihen päättyneet. Tuli vuoroon äidin kuolema, vuosikymmeniä myöhemmin.

Eräänä iltana Erikin ollessa jo aikamies, vuonna 1968, äiti oli soittanut hädissään. Oli rintaa kivistänyt, henki ei ollut kulkenut ja tuskat olivat olleet valtavat, sietämättömät. Erikin piti heti soittaa ambulanssi, äiti makasi kuulemma lattialla yksin ja paniikissa. Tottakai, oli Erik tottelevaisesti luvannut. Mutta ei, siihen oli aika pysähtynyt. Hän oli vain istunut paikoillaan, istunut omassa vihreässä nojatuolissaan. Pitkään, liian pitkään, tahallaan ja tarkoituksella monta tuntia. Muistellut ja miettinyt,

murehtinut äitiä ja itseään, surrut elettyä elämää. Tähän hän oli nyt ajautunut, päässyt valta-asemaan, johon hän ei ollut itse halunnut. Siinä hän nyt istui, istui tekemättä mitään, äidin kohtalo käsissään. Tunnit kuluivat, eikä Erik ottanut puhelinta käteensä.

Ambulanssimiehet olivat saaneet seuraavana aamuna todeta äidin menehtyneen, ilmeisesti jo edellisen alkuillan aikana.

Kahvipöydässä Erik piti katseensa ristityissä käsissä tiukasti koko sen ajan, kun hän verkkaisesti, hiljaisella äänellä ja useita taukoja pitäen sai menneet päätökseen. Oli aika kuivata kyynleet ja nostaa katse. Chopinin etydit olivat aikaa sitten vaienneet.

Vain kolme Erikin läheisintä oli aikaisemmin saanut tietää menneisyyden pahuudet eli nämä olivat Erikin edesmennyt vaimo, Karin ja seurakunnan ymmärtäväinen, lämmin naispappi. Kaikki ihania naisia. Neljäs Erikin elämän ihana nainen olin kuulemma minä. Tragedia selitti Erikin mielestä paljon hänen käytöstään, joka kyllä oman mittapuuni mukaan oli aina ollut moitteetonta, suorastaan esimerkillistä.

Erik halusi mielipiteeni omasta vastuustaan äidin kuolemaan.

Helppo tulkinta. Ei Erikillä mitään oikeudellista vastuuta ollut, ei varmaan ollut aikanaankaan vuonna 1968 ollut - kaikkein vähiten vuosikymmenten jälkeen. Aika oli jo hoitanut lain mukaan vastuuvapauden, jos sellaista joskus olisi epäilty. Ei kukaan ollut epäillyt.

Erik kyseli ja kummasteli, pohti ja pyöritteli tapahtunutta. Mutta varma oli vastaukseni, en epäroinyt hetkeäkään, katsoin Erikiä tiukasti silmiin ja puhuin totisella äänellä selvin sanoin ja sujuvasti, vaikka syvällä mielessäni mietin, että tätä totisesti tulisin pohtimaan myöhemmin lakikirjanen alla. Mutta nytpä ei oltu lain äärellä, moraalinen vastuuvapaus oli selviö. Siitä Erik oli vakuutettava, vapautettava epäilyistä miehen mieli. Onnistuin. Erik hymyili.

Hyvästellessämme yritin keventää tunnelmaa tokaisemalla, että tämä olikin ensimmäinen ja viimeinen kerta, kun tuon pullalentin kainalossani. Erikin sekalainen villasukkakokoelma sen sijaan karttuisi edelleen vuosi vuodelta.

Lakikirjasta sain ankaran ja tiukan perehtymisen jälkeen mielestäni helpotuksen - vai sainko? Kahvipöydässä antamani tulkinta taisi mennä kohdilleen, paperinmakuinen pykälä oli selvää suomea. Lapsella kun ei ole laissa säädettyä velvollisuutta huolehtia vanhemmistaan - toisin kuin esimerkiksi hoitopaikan hoitohenkilökunnalla tai omaishoitajalla on omat lakikirjaan kirjoitetut selkeät

velvollisuutensa. Näin ollen lapsi ei syyllisty myöskään heitteillepanoon. Ja vuonna 1968 sattuneet tilanteet olivat joka tapauksessa jo vuosikymmeniä sitten vanhentuneet.

Heitteillepanosta säädetään lakikirjassa näin: Joka saattaa toisen avuttomaan tilaan tai jättää sellaiseen tilaan henkilön, josta hän on velvollinen huolehtimaan, ja siten aiheuttaa vaaraa tämän hengelle tai terveydelle, on tuomittava heittelleanosta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Joku voisi perustellusti esittää toisenkin tulkinnan, mutta se joku en olisi minä. Enkä ainakaan sellaisesta koskaan edes vihjaisisi Erikille. ❤️

SINITUKKAINEN SIIVOOJA PARVEKKEELLA

- Kultaseni, kävisitkö hakemassa meille oluset parvekkeelta. Siellä isäntä niitä Sandelseja pitää, kylmässä ja lukkojen takana. Nyt ovi on kyllä siivouksen jäljiltä auki, pyysi Anita tummalta sulostuttajaltaan Bobolta.
- Jeps, puen vain ensin jotain päälleni.
- Älä ihmeessä, eihän täällä muita ole. Anna meikätytön vielä nauttia vähän jumalaisesta kropastasi. Silmänruokaa pitää saada!

Anita loikoili parivuoteen satiinisen, kullanvärisen päiväpeiton päällä raukeana, hänkin alasti, vain päiväpeiton nurkka verhonaan. Hän hymyili onnellisena ja muisteli historiallista hetkeä, jolloin oli nähnyt Bobon ensimmäistä kertaa Kampin ostoskeskuksen ala-aulessa. Vaaleanharmaa mittatilauspuku, valkoinen paita, kaulus pari napillisen vertaa auki, punainen nahkavyö ja punaiset kengät. Kiharassa tuuheassa tukassa jo muutama harmaa siellä sun täällä, salt and pepper. Pitkä, lihaksikas hyvin tumma mies. Punainen salkku kainalossa, määrätietoinen askel ja katse Narinkkatorin yli. Mies tiesi olevansa komea, nautti siitä ja antoi muidenkin nauttia. Henkeäsalpaava näky, sen Anita tulisi muistamaan aina, ihmetteli itsekin miehen voimakasta viehätystä ja tämän jättämää lähtemätöntä

muistijälkeä. Ja nyt samainen mies oli hakemassa heille yläkerrasta olutta.

Tuo miehinen mies, joka oli sylivauvana tuotu Somaliasta Suomeen, annettu adoptioon helsinkiläiseen lääkäriperheeseen, kasvatettu suomalaiseen elämäntapaan ja kulttuuriin. Ei muista tavoista tiennytäkään. Tuo mies, joka oli sattumien summana päätynyt Anitan aviomiehen, Kristerin firman it-asiantuntijaksi - ja Anitan vakituiseksi, tuliseksi rakastajaksi.

Anita asui perheineen Kristerin firman lähellä valkoisessa tiilitalossa, valtavat ikkunat lattiaan asti, motoroidut säleverbhot, useita sisäänkäyntejä, kaksi kerrosta, aurinkopaneelit, huoliteltu pensailla ja runsailla kukkaistutuksilla viimeistelty piha, vihreä puutarha, kiveykset sommiteltu kivien koon mukaan. Asfaltoitu piha ja runsaasti tilaa autojen kääntyillä.

Joka kulmalla tuoksui raha, uusi raha. Krister oli rakennuttanut talon omien yksityiskohtaisten suunnitelmiensa mukaan. Eivät arkkitehdit ja konsultit olleet pitäneet harrastelijan rustaamia piirustuksia laadukkaina tai käytännöllisinä, mutta Krister sai mitä halusi - ja Krister maksoi. Meren rantaan ei ollut pitkä matka, sinne tulisi purjevene. Ehkä vesitasokin, jos kaikki menisi Kristerin mielen mukaan. Ja miksei menisi, tähän saakka oli mennyt. Hänen innovaationsa vähittäiskaupan nettisovelluksessa oli poikanut miljoonia, kun

Miten parantua maksasyövästä, miksi kirjeissä läheteltiin rupisammakoita, oliko joulukirkossa käynti pelkkää sumutusta, polttiko äiti pikkulapsensa saunan padassa, miten tytöt junailivat raiskausta käräjillä, miten rauhan aikana Suomessa voi samana päivänä kuolla 26 ihmistä, mikä oli Saariselän todellinen saalis, miten sujui kyläily vankikarkurin luona, miten traktori oli käräjillä pääosassa, kuinka Kekkonen voi toimia presidenttinä vielä korona-pandemian jälkeen, miksi siivooja jumittui parvekkeelle?

Yllätyksellistä vastaukset tuovat hymyn huulille tai kyyneleet silmäkulmiin.

Lue novelleja, sillä 'ne sisältävät maailman'. (Helmi Kekkonen HS 27.7.2025)

